

**Завдання* для учасників III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
8 КЛАС**

**Максимальний час виконання завдань – 4 години
Максимальна кількість балів – 97**

I. Прочитайте запитання, що їх укладено відповідно до формату гри «Що? Де? Коли?». Запропонуйте логічні відповіді на ці запитання, які охоплюють періоди Стародавньої та Середньовічної історії. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. Ці червоні «зуби» захищали людину від навколишнього страшного світу. Що це за «зуби»?
2. Первісні люди поділяли світ «по горизонталі» на чотири частини: схід, південь, захід, північ. А як вони поділяли світ «по вертикалі»?
3. Про Ксеркса говорили і писали «цар великий», «цар царів», «цар – син царя». У титулі батька Ксеркса – Дарія I – не було одного з цих виразів. Якого і чому?
4. Одна з індійських наук іменувалася Аюрведа, що в українському перекладі означає «наука про довге життя». Назвіть цю науку.
5. «Батько» історії Геродот написав твір «Історія», умістивши в ньому дев'ять книг. Чому стільки?
6. Коли давньогрецького державного діяча Аристиди запитали, що для нього найбільш неприємне в політиці, він відповів: «Глиняний черепок». Поясніть логіку його відповіді.
7. На Апеннінському півострові в III ст. до н. е. говорили: «Вовчиця поборолла бика». Витлумачте значення висловлювання.
8. У 149 р. до н. е., коли римське військо підійшло до Карфагена, в міських перукарів з'явилося дуже багато роботи. Чому?
9. Германці лише озброєними брали участь у народних зборах. Чому?
10. Київський князь Святослав Завойовник зазначав, що з цим народом він воював двічі: одного разу біля річки Волга, а вдруге біля річки Дунай. Про який народ він мовив?

II. Прочитайте добірки «А» і «Б». У першій – імена й прізвища (прізвиська) відомих державних діячів, а в другій – числа, що означають загальну кількість років перебування кожного із тих діячів на посаді. Установіть відповідність між іменами, прізвищами (прізвисками) та числами. Запишіть Ваші обрахунки в зошити. Назвіть країну та не більше двох найважливіших здобутків кожного з діячів. *Встановлення кожної відповідності із записом підтверджувального обрахунку – 1 бал. Назва країни та перелік здобутків кожного діяча – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 18 балів.*

- А.** Ігор Рюрикович Старий, Мстислав Володимирович Великий, Міндовг I, Казимир III Великий, Ізабелла I Кастильська, Генріх VIII Тюдор.
Б. 7, 12, 30, 33, 37, 38.

III. Прочитайте і виконайте завдання на знання історичних понять. Відомо, що понятійний апарат української історичної науки має чимало іншомовних запозичень. До кожного українськомовного словосполучення доберіть однослівні відповідники «грецькою» або «латинською» мовами (наприклад, по-українськи – «народу панування (влада)», по-грецьки – «демократія»). Коротко, у вигляді одного речення, поясніть значення дібраних понять. *Кожен правильно дібраний відповідник – 1 бал. Пояснення значення кожного поняття – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 15 балів.*

- По-українськи – «нечисленних влада»; по-грецьки – «_____».
По-українськи – «благое (добре) діяння»; по-латинськи – «_____».
По-українськи – «про давнину вчення (наука)»; по-грецьки – «_____».
По-українськи – «вихідне (початкове) число»,
«від початку правління Августа»; по-латинськи – «_____».
По-українськи – «особливе віровчення, секта»; по-грецьки – «_____».

IV. Розгляньте таблицю з історії українського війська. Заповніть її колонки відповідно до вказаних заголовків. *Правильне заповнення колонок 2–4 – 1 бал за кожно, колонок 1, 5 і 6 – 0–2 бали за кожно (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 9 балів.*

Військо періоду Київської Русі (середина IX – початок XIV століть)					
Організаційна структура (способи комплектування) війська	Чисельність війська	Озброєння війська	Роди війська	Воєнна тактика	Найвідоміші битви

* I і частково III завдання укладено на основі задач авторських інтелектуальних ігор Машіки Віктора Томашовича, учителя загальноосвітньої школи I–III ступенів № 6 Мукачівської міської ради Закарпатської області

V. Розгляньте фрагмент всесвітньовідомі пам'ятки образотворчого мистецтва. Назвіть твір, звідки вирізано фрагмент, його автора, час створення і місце теперішнього зберігання. Коротко, у межах 5-ти речень, опишіть значення зображень та символів фрагмента. *Визначення назви, авторства, часу створення та місця теперішнього зберігання пам'ятки – 4 бали (1 бал за кожен показник). Опис значення зображення та символів фрагмента – від 0 до 3 балів (0 – відсутність відповіді, 1–2 бали – відповідь часткова, 3 бали – відповідь повна).* Всього – 7 балів.

VI. Прочитайте переліки подій історії України та всесвітньої. Установіть і запишіть відповідності між тими, що відбулися одночасно (одна подія всесвітньої історії повинна відповідати одній події історії України). *Встановлення кожної правильної відповідності – 1 бал. Всього – 10 балів.*

Події всесвітньої історії	Події історії України
Завоювання Іспанією провінції Гранада	Входження Галичини до володінь Людовіка I Великого угорського
Закінчення одного з періодів існування Делійського султанату	Надання магдебурзького права місту Львів
Започаткування Другого Болгарського царства	Придушення повстання, очолюваного Іваном Мухом та Андрієм Борулею
Заснування духовно-рицарського ордену мечоносців в Німеччині	Уживання назви «Україна» в Київському літописі
Захоплення норманами території біля гирла р. Сена, утворення герцогства Нормандія	Уживання назви «український козак» у «Хроніці Польщі» Мартіна Бельського
Зруйнування сіл – започаткування законодавства проти «обгороджування» в Англії	Укладення Городельської унії між Великим князівством Литовським та королівством Польським
Приєднання Нижньгородського князівства до складу Великого князівства Московського	Укладання Київським князем Олегом Віщим другої угоди з Візантійською імперією
Роз'єднання Західної та Східної християнської Церков	Укладення Острівської угоди між королівством Польським і Великим князівством Литовським
Створення держави Тимура (Тамерлана) в Середній Азії	Утвердження галицько-волинського князя Романа Мстиславовича у місті Київ
Ухвалення імператором Священної римської імперії Карлом IV «Золотої булли»	Упокоєння князя Київської Русі Ярослава Володимировича Мудрого

VII. Розкрийте зміст теоретичного питання. Тема. «Українські землі в польсько-литовських угодах середини XIV – XVI ст.». *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:* • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали (тут і далі – 0 балів – не виконано; 1–2 бали – виконано частково; 3 бали – виконано повністю); • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Всього – 20 балів.

VIII. Розгляньте контурну карту сучасної України. Виконайте на ній завдання згідно із запропонованою темою. *Кожне правильно виконане завдання – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 8 балів.*

Економіка українських земель у XVI – першій третині XVII століть

Позначте на карті та заповніть її легенду:

1. Райони добування солі.
2. Райони, де було поширено виплавляння заліза.
3. Основні центри ярмаркової торгівлі.
4. Шляхи експорту зерна, деревини, солі, волів.

Умовні позначення

**Завдання для учасників III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
9 КЛАС**

**Максимальний час виконання завдань – 4 години
Максимальна кількість балів – 97**

I. Прочитайте запитання, що їх укладено відповідно до формату гри «Що? Де? Коли?». Запропонуйте логічні відповіді на ці запитання, які охоплюють періоди Стародавньої та Середньовічної історії. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. Назвіть арифметичну дію, що нею, на думку вчених, першочергово оволоділа людина.
2. Первісні мисливці виготовляли списи, але кожен для себе. При цьому враховувалися ріст мисливця, його вага і довжина... Довжина чого?
3. Давньоєгипетські піраміди увінчувалися позолоченими верхівками. Окрім священної і естетичної функції, такі навершя виконували ще одну важливу роль для мореплавців. Яку і як саме?
4. Коли Дарій I розпочав війну зі скіфами, вони тривалий час уникали вирішальної битви, через що цар Персії називав їх боягузами. Проте скіфи сказали, що вони просто ведуть звичний для себе спосіб життя. Поясніть, про який спосіб життя мовиться.
5. Коли одну із спартанок запитали, чому їхні жінки керують чоловіками, вона відповіла: «Тому, що ми їх...». Завершіть відповідь спартанки.
6. У давній Греції її відвідували багато семирічних, менше десятирічних і зовсім мало вісімнадцятирічних. Про що мовиться?
7. Про цей твір говорили, що він був римською «Одіссеєю» та «Іліадою» водночас. Назвіть твір та його автора.
8. У III ст. на римських монетах карбувалося узагальнене зображення імператора. Чому?
9. У 452 р. під керівництвом вождя Атілли полчища гунів рушили на Рим. Вони мали на озброєнні списи і луки. Назустріч їм вийшов папа Лев I. Що за «зброя» була в нього?
10. Закінчіть вислів літописця Альберта Аквентіса: «Чимало покидьків узяли участь в хрестовому поході не для того, щоб спокутувати гріхи, а щоб...».

II. Прочитайте добірки «А» і «Б». У першій – імена й прізвища (прізвиська) відомих державних діячів, а в другій – числа, що означають загальну кількість років перебування кожного із тих діячів на посаді. Установіть відповідність між іменами, прізвищами (прізвисками) та числами. Запишіть Ваші обрахунки в зошити. Назвіть країну та не більше двох найважливіших здобутків кожного з діячів. *Встановлення кожної відповідності із записом підтверджувального обрахунку – 1 бал. Назва країни та перелік здобутків кожного діяча – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 18 балів.*

А. Володимир Всеволодович Мономах, Вітовт Кейстутович Великий, Єлизавета I Тюдор, Богдан Хмельницький, Ян II Казимир Ваза, Джордж Вашингтон.

Б. 8, 9, 12, 20, 38, 45.

III. Прочитайте і виконайте завдання на знання історичних понять. Відомо, що понятійний апарат української історичної науки має чимало іншомовних запозичень. До кожного українськомовного словосполучення доберіть однослівні відповідники «грецькою», «латиною», «англійською» або «іспанською» мовами (наприклад, по-українськи – «народу панування (влада)», по-грецьки – «демократія»). Коротко, у вигляді одного речення, поясніть значення дібраних понять. *Кожен правильно дібраний відповідник – 1 бал. Пояснення значення кожного поняття – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 15 балів.*

По-українськи – «немає місця, місце, якого немає»; по-грецьки – «_____».

По-українськи – «велике (просторе) помістя»; по-латинськи – «_____».

По-українськи – «маленький камінь»; по-грецьки – «_____».

По-українськи – «народна мудрість (знання)»; по-англійськи – «_____».

По-українськи – «акт віри»; по-іспанськи – «_____».

IV. Розгляньте таблицю з історії українського війська. Заповніть її колонки відповідно до вказаних заголовків. *Правильне заповнення колонок 2–4 – 1 бал за кожну, колонок 1, 5 і 6 – 0–2 бали за кожну (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 9 балів.*

Військо періоду Гетьманщини					
Організаційна структура (способи комплектування) війська	Чисельність війська	Озброєння війська	Роди війська	Воєнна тактика	Найвідоміші битви

V. Розгляньте фрагмент всесвітньовідомої пам'ятки образотворчого мистецтва. Назвіть твір, звідки вирізано фрагмент, його автора, час створення і місце теперішнього зберігання. Коротко, у межах

5-ти речень, опишіть значення зображень та символів фрагмента. *Визначення назви, авторства, часу створення та місця теперішнього зберігання пам'ятки – 4 бали (1 бал за кожен показник). Опис значення зображення та символів фрагмента – від 0 до 3 балів (0 – відсутність відповіді, 1–2 бали – відповідь часткова, 3 бали – відповідь повна). Всього – 7 балів.*

VI. Прочитайте переліки подій історії України та всесвітньої. Установіть і запишіть відповідності між тими, що відбулися одночасно (одна подія всесвітньої історії повинна відповідати одній події історії України). *Встановлення кожної правильної відповідності – 1 бал. Всього – 10 балів.*

Події всесвітньої історії	Події історії України
Завоювання Великим князівством Московським Астраханського ханства	Видання перших трьох частин поеми Івана Котляревського «Енеїда», що започаткувала сучасну українську літературу
Завоювання Османською імперією Східної Вірменії, Курдистану, Північної Месопотамії, Хиджазу, Сирії, Єгипту	Закінчення правління короля Юрія I Львовича в Галичині
Занепад Хозарського каганату	Закріпачення Росією селян Лівобережної та Слобідської України
Започаткування Англією завоювання Ірландії	Закладання Запорозької Січі на о. Хортиця
Започаткування Наполеоном Бонапартом єгипетської воєнної кампанії	Започаткування створення війська українського реєстрового козацтва
Започаткування періоду правління Генріха VII Люксембурзького, імператора Німеччини	Здійснення українськими козаками, очолюваними Петром Сагайдачним, походу на місто Москва
Здійснення католиками масової різанини гугенотів у місті Париж	Пограбування князем Андрієм Боголюбським міста Києва
Приєднання території Криму до складу Російської імперії	Початок князювання Святослава Ігоровича в Києві
Проголошення Декларації незалежності Мексики від Іспанії	Розгортання битви між литовсько-польським військом під командуванням Костянтина Острозького та московським військом біля міста Орша
Розгортання Другої пражської дефенестрації, що стала приводом до Тридцятилітньої війни в Європі	Утворення майбутніми декабристами Південного товариства з центром у місті Тульчин

VII. Розкрийте зміст теоретичного питання. Тема. «Вітчизняні університети в українському національному відродженні впродовж кінця XVIII – першої половини XIX ст.». *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали (тут і далі – 0 балів – не виконано; 1–2 бали – виконано частково; 3 бали – виконано повністю); • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Всього – 20 балів.*

VIII. Розгляньте контурну карту сучасної України. Виконайте на ній завдання згідно із запропонованою темою. Кожне правильно виконане завдання – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 8 балів.

Економіка українських земель у першій половині – середині XIX століття

Позначте на карті та заповніть її легенду:

1. Три губернії із найбільшою кількістю селян-кріпаків.
2. Райони видобування кам'яної солі.
3. Райони переважного вирощування конопель або садівництва (на вибір).
4. Міста, де діяли контори Державного комерційного банку.

Умовні позначення

**Завдання для учасників III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
10 КЛАС**

**Максимальний час виконання завдань – 4 години
Максимальна кількість балів – 97**

I. Прочитайте запитання, що їх укладено відповідно до формату гри «Що? Де? Коли?». Запропонуйте логічні відповіді на ці запитання, які охоплюють періоди Стародавньої та Середньовічної історії. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. Найдавніші землероби цінували ці знаряддя з каменю більше, ніж ми кухонні комбайни. Про що мовиться?
2. Коли давніх мудреців запитували, яка тварина найхитріша, вони відповідали: «Та, яка ще не...». Завершіть відповідь мудреців.
3. У цьому місці Вавилона присягалися, проклинали, сварилися, мирилися, обдурювали один одного міщани і селяни. Що це за місце?
4. Історики описували її такими словами: «Наче велетенська закам'яніла змія в'ється вона горами та глибокими долинами». Що описували історики?
5. У 336 р. до н. е. Демосфен, отримавши звістку про цю несподівану і радісну для нього подію, скинув жалобний одяг, який він носив за померлою донькою. Про яку подію дізнався Демосфен?
6. Грецький філософ Демокріт визнавав у себе чи не єдину хибу: він уважав, що погано володіє іноземними мовами. Який крилатий вислів відповідає переконанню філософа?
7. Союз Юлія Цезаря, Гнея Помпея і Марка Красса називали союзом «влади, грошей і розуму». Співвіднесіть слова-характеристики з іменами союзників.
8. Римський вчений Аулус Корнеліус Цельс, який жив у II ст., писав: «Спочатку їх було небагато і вони мали спільні думки, а коли їх стало більше, вони почали розколюватися». Про кого мовив науковець?
9. У Русі ходила в обігу монета «куна». Чому дорівнювала її вартість?
10. Про це європейське місто казали, що в ньому не видно коней і не чути скрипіння возів. Про яке місто мовилося?

II. Прочитайте добірки «А» і «Б». У першій – імена й прізвища (прізвиська) відомих державних діячів, а в другій – числа, що означають загальну кількість років перебування кожного із тих діячів на посаді. Установіть відповідність між іменами, прізвищами (прізвисками) та числами. Запишіть Ваші обрахунки в зошити. Назвіть країну та не більше двох найважливіших здобутків кожного з діячів. *Встановлення кожної відповідності із записом підтверджувального обрахунку – 1 бал. Назва країни та перелік здобутків кожного діяча – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 18 балів.*

- А.** Роман Мстиславович Великий, Іван Мазепа, Карл XII, Данило Апостол, Вікторія Александріна (Ганноверська), Франц Йосип I.
Б. 6, 7, 21, 22, 64, 68.

III. Прочитайте і виконайте завдання на знання історичних понять. Відомо, що понятійний апарат української історичної науки має чимало іншомовних запозичень. До кожного українськомовного словосполучення доберіть одно- чи двослівні відповідники «грецькою», «латинською» або «німецькою» мовами (наприклад, по-українськи – «народу панування (влада)», по-грецьки – «демократія»). Коротко, у вигляді одного речення, поясніть значення дібраних понять. *Кожен правильно дібраний відповідник – 1 бал. Пояснення значення кожного поняття – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 15 балів.*

- По-українськи – «натовпу панування»; по-грецьки – «_____».
По-українськи – «маєток (хутір) з будівлями (господарством)»; по-німецьки – «_____»
По-українськи – «підземна(е) гробниця (сплетіння)»; по-грецьки – «_____».
По-українськи – «воля (свобода) заборони»; по-латинськи – «_____»
По-українськи – «божа (божественна) влада (правління)»; по-грецьки – «_____».

IV. Розгляньте таблицю з історії українського війська. Заповніть її колонки відповідно до вказаних заголовків. *Правильне заповнення колонок 2–4 – 1 бал за кожну, колонок 1, 5 і 6 – 0–2 бали за кожну (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 9 балів.*

Легіон Українських січових стрільців					
Організаційна структура (способи комплектування) війська	Чисельність війська	Озброєння війська	Роди війська	Воєнна тактика	Найвідоміші битви

V. Розгляньте фрагмент всесвітньовідомої пам'ятки образотворчого мистецтва. Назвіть твір, звідки вирізано фрагмент, його автора, час створення і місце теперішнього зберігання. Коротко, у межах 5-ти речень, опишіть значення зображень та символів фрагмента. *Визначення назви, авторства, часу створення та місця теперішнього зберігання пам'ятки – 4 бали (1 бал за кожен показник). Опис значення зображення та символів фрагмента – від 0 до 3 балів (0 – відсутність відповіді, 1–2 бали – відповідь часткова, 3 бали – відповідь повна). Всього – 7 балів.*

VI. Прочитайте переліки подій історії України та всесвітньої. Установіть і запишіть відповідності між тими, що відбулися одночасно (одна подія всесвітньої історії повинна відповідати одній події історії України). *Встановлення кожної правильної відповідності – 1 бал. Всього – 10 балів.*

Події всесвітньої історії	Події історії України
Винайдення Вільгельмом Конрадом Рентгеном короткохвильового електромагнітного випромінювання	Заснування Революційної української партії
Завершення реконквісти в Іспанії	Заснування таємної революційної організації Товариства об'єднаних слов'ян у місті Новоград-Волинський
Започаткування діяльності Директорії у Франції	Надання магдебурзького права місту Львів
Заснування лейбористської партії в Англії	Опублікування самостійницької праці Юліана Бачинського «Україна irredenta»
Здійснення генералом Джорджем Монком державного перевороту в столиці Англії	Організування українськими моряками першого в історії російського флоту збройного повстання на панцернику «Князь Потьомкін-Таврійський»
Здійснення іспанською «великою і славною армадою» безуспішного воєнно-морського походу проти Англії	Придушення повстання, очолюваного Іваном Мухом та Андрієм Борулею
Проголошення президентом Джеймсом Монро доктрини зовнішньополітичних пріоритетів США	Приєднання Російською імперією західної Волині унаслідок поділу Речі Посполитої
Розгортання битви періоду Столітньої війни між англійською та французькою арміями біля міста Пуатьє	Розгромлення козацько-татарською армією під командуванням Івана Виговського московського війська у битві біля містечка Конотоп
Укладення Портсмутського мирного договору, що завершив російсько-японську війну	Укладання Богданом Хмельницьким угоди з кримським ханом Іслам-Гіреєм III про допомогу у війні проти Речі Посполитої
Ухвалення Вестфальського миру, що ознаменував закінчення Тридцятилітньої війни	Ухвалення Третього Литовського статуту

VII. Розкрийте зміст теоретичного питання. Тема. «Вітчизняна преса в українському національному рухові впродовж 1900–1914 рр.». *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали (тут і далі – 0 балів – не виконано; 1–2 бали – виконано частково; 3 бали – виконано повністю); • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Всього – 20 балів.*

VIII. Розгляньте контурну карту сучасної України. Виконайте на ній завдання згідно із запропонованою темою. *Кожне правильно виконане завдання – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 8 балів.*

Економіка українських земель початку XX століття

Позначте на карті та заповніть її легенду:

1. Три губернії із найвищими середньоваловими показниками збору зернових культур.
2. Центри нафтовидобувної промисловості.
3. Райони розміщення підприємств цукрового синдикату.
4. Райони домінування іноземного капіталу у промисловості.

Умовні позначення

**Завдання для учасників III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
11 КЛАС**

**Максимальний час виконання завдань – 4 години
Максимальна кількість балів – 97**

I. Прочитайте запитання, що їх укладено відповідно до формату гри «Що? Де? Коли?». Запропонуйте логічні відповіді на ці запитання, які охоплюють періоди Стародавньої та Середньовічної історії. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. Під час розкопок археологи знайшли на місці стоянки первісних людей товстелезний шар попелу висотою в декілька метрів. Який висновок про ступінь оволодіння вогнем можна зробити на підставі знахідки археологів?
2. За однією з легенд, у первісні часи дівчина, спостерігаючи за тінню, яка падала від її коханого, обвела ту тінь на землі. На думку деяких учених, так виник перший... Що?
3. У стародавньому Вавилоні, коли людина починала хворіти, її виносили на базар. Для чого?
4. Ветеран походів Тутмоса III промовив своєму внукові: «Я пішов на війну з двома руками, а повернувся з п'ятьма». Поясніть значення фрази, мовленої ветераном.
5. Про цю славновідому нині європейську країну говорили, що вона стоїть на двох «ногах». Назвіть країну та її «ноги».
6. Римляни вважали, що місяць лютий став коротшим на два дні «завдяки» двом політичним діячам. Кому саме і чому?
7. У 330 р. імператор Риму Костянтин запровадив новий герб – чорного двоголового орла на золотому тлі. Чому в орла було дві голови?
8. Слов'яни особливо шанували бога Святовита (Світовита). У капищах стояла його статуя, яка мала не одну голову. Скільки голів мала статуя, та що то означало?
9. У Середні віки цю навчальну дисципліну зображували у вигляді царівни з ножем. Яка це дисципліна і для чого призначався ніж?
10. У роки Столітньої війни з полону можна було викупитися. У двох тогочасних випадках викуп склав величезну суму – 3 млн еку. У першому – за таку суму французи викупили з полону свого короля, а вдруге за таку суму англійці... Закінчіть фразу.

II. Прочитайте добірки «А» і «Б». У першій – імена й прізвища (прізвиська) відомих державних діячів, а в другій – числа, що означають загальну кількість років перебування кожного із тих діячів на посаді. Установіть відповідність між іменами, прізвищами (прізвисками) та числами. Запишіть Ваші обрахунки в зошити. Назвіть країну та не більше двох найважливіших здобутків кожного з діячів. *Встановлення кожної відповідності із записом підтверджувального обрахунку – 1 бал. Назва країни та перелік здобутків кожного діяча – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна).* *Всього – 18 балів.*

А. Ольгерд Гедимінович, Дем'ян Многогрішний, Катерина II Велика, Конрад Аденауер, Шарль де Голль, Петро Шелест.

Б. 3, 9, 11, 14, 32, 34.

III. Прочитайте і виконайте завдання на знання історичних понять. Відомо, що понятійний апарат української історичної науки має чимало іншомовних запозичень. До кожного українськомовного словосполучення доберіть одно- чи двослівні відповідники «грецькою», «латинською», «англійською» або «німецькою» мовами (наприклад, по-українськи – «народу панування (влада)», по-грецьки – «демократія»). Коротко, у вигляді одного речення, поясніть значення дібраних понять. *Кожен правильно дібраний відповідник – 1 бал. Пояснення значення кожного поняття – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна).* *Всього – 15 балів.*

По-українськи – «про початок (основу, першообраз) вчення (наука)»; по-грецьки – «_____».

По-українськи – «щорічний торг»; по-німецьки – «_____».

По-українськи – «штучно (вручну) зроблений»; по-латинськи – «_____».

По-українськи – «зичити в оренду (користування)»; по-англійськи – «_____ - _____».

По-українськи – «земля і державне управління»; по-грецьки – «_____».

IV. Розгляньте таблицю з історії українського війська. Заповніть її колонки відповідно до вказаних заголовків. *Правильне заповнення колонок 2–4 – 1 бал за кожную, колонок 1, 5 і 6 – 0–2 бали за кожную (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна).* *Всього – 9 балів.*

Українська повстанська армія					
Організаційна структура (способи комплектування) війська	Чисельність війська	Озброєння війська	Роди війська	Воєнна тактика	Найвідоміші битви

V. Розгляньте фрагмент всесвітньовідомої пам'ятки образотворчого мистецтва. Назвіть твір, звідки вирізано фрагмент, його автора, час створення і місце теперішнього зберігання. Коротко, у межах 5-ти речень, опишіть значення зображень та символів фрагмента. *Визначення назви, авторства, часу створення та місця теперішнього зберігання пам'ятки – 4 бали (1 бал за кожен показник). Опис значення зображення та символів фрагмента – від 0 до 3 балів (0 – відсутність відповіді, 1–2 бали – відповідь часткова, 3 бали – відповідь повна). Всього – 7 балів.*

VI. Прочитайте переліки подій історії України та всесвітньої. Установіть і запишіть відповідності між тими, що відбулися одночасно (одна подія всесвітньої історії повинна відповідати одній події історії України). *Встановлення кожної правильної відповідності – 1 бал. Всього – 10 балів.*

Події всесвітньої історії	Події історії України
Видання Авраамом Лінкольном другого указу про звільнення рабів у США	Входження УСРР до складу СРСР
Встановлення фашистської диктатури Беніто Муссоліні в Італії	Ліквідування (остаточне) Комуністичної партії Західної України
Завершення реконквісти в Іспанії	Придушення повстання, очолюваного Іваном Мухом та Андрієм Борулею
Здійснення німецькими військами окупації Австрії	Розгортання національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої під керівництвом Богдана Хмельницького
Проведення в місті Лозанна міжнародної конференції з питання встановлення суми репарацій від Німеччини	Розгортання «Шахтинського процесу» щодо контрреволюційної організації інженерів та техніків, які працювали в кам'яновугільній промисловості УСРР-СРСР
Розгортання «фронди» проти політики кардинала Джуліо Мазаріні у Франції	Скасування австрійською владою панщини на території Галичини та Буковини
Розгортання антимонархічної Лютневої революції в Росії	Спрямування в УСРР хлібозаготівельної комісії, очолюваної Вячеславом Молотовим
Укладення у місті Париж договору – пакту «Бріана-Келлога» – про заборону війни як знаряддя національної політики	Утворення Української Центральної Ради
Ухвалення Статуту Організації Об'єднаних Націй на конференції у місті Сан-Франциско	Ухвалення радянсько-чехо-словацького договору про входження території Закарпаття до складу УРСР
Ухвалення Установчими Зборами конституції Другої республіки у Франції	Ухвалення розпорядження міністра внутрішніх справ Російської імперії Петра Валуєва про припинення видання книг, написаних «малоросійською» мовою

VII. Розкрийте зміст теоретичного питання. Тема. «Закарпаття в системі міжнародних відносин 1938–1947 рр.». *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали (тут і далі – 0 балів – не виконано; 1–2 бали – виконано частково; 3 бали – виконано повністю); • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Всього – 20 балів.*

VIII. Розгляньте контурну карту сучасної України. Виконайте на ній завдання згідно із запропонованою темою. Кожне правильно виконане завдання – 0–2 бали (0 – відсутність відповіді, 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь повна). Всього – 8 балів.

Економіка УСРР у період нової економічної політики

Позначте на карті та заповніть її легенду:

1. Основні центри важкої промисловості.
2. Міста, пов'язані із виготовленням перших тракторів в УСРР.
3. Основні родовища марганцю або заліза (на вибір).
4. Райони розміщення підприємств тресту «Фарфор, фаянс, скло» або «Цукротресту» (на вибір).

Умовні позначення